SCENARIUSZ LEKCJI JPJO

Temat: *Czy wierzymy w stereotypy?*

METRYCZKA ZAJĘĆ

POZIOM B1

CZAS TRWANIA 90 min

FORMA słuchanie + praca z tekstem + analiza słownictwa i gramatyki + dyskusja

MATERIAŁY

- podcast z dr hab. Małgorzatą Pamułą-Behrens POLKAst odc. 3. *Mapa polskich stereotypów*
- karta pracy
- tablica/flipchart
- markery

CELE OGÓLNE

- zapoznanie osób uczących się ze zjawiskiem stereotypów i schematów poznawczych w komunikacji międzykulturowej
- rozwijanie sprawności słuchania i mówienia na materiale popularnonaukowym
- przełamywanie barier w opisywaniu cech kulturowych z zachowaniem dystansu językowego

CELE SZCZEGÓŁOWE. OSOBA UCZĄCA SIĘ POTRAFI

- wyjaśnić pojęcia: *uprzedzenie*, *generalizacja* oraz *rama komunikacyjna* na konkretnych przykładach z podcastu
- zidentyfikować i poprawnie zinterpretować polskie normy komunikacyjne (emocjonalność, bezpośredniość, sposób odmawiania) na podstawie nagrania
- wyrazić i uzasadnić własne zdanie na temat zmian w postrzeganiu cech narodowych
- użyć w praktyce struktur nieosobowych czasownika z zaimkiem *się* oraz form zakończonych na *-no/-to*

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami” realizowanego na UwB ze środków NAWA.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1 FAZA WPROWADZAJĄCA | OK. 15 MIN

- **Rozgrzewka językowa (burza mózgów)**: lektor/ka zapisuje na tablicy słowo *stereotyp* i prosi osoby uczące się o podanie pierwszych skojarzeń (tworzenie mapy myśli)
- **Dyskusja sterowana**: Czy stereotypy są zawsze złe? Jakie stereotypy o waszym kraju lub narodowości są najbardziej popularne? Czy są prawdziwe? Jaki jest najbardziej znany stereotyp o Polakach w waszym kraju?
- **Wprowadzenie do tematu**: przedstawienie postaci dr hab. Małgorzaty Pamuły-Behrens z Instytutu Kultury i Edukacji w Zurychu oraz tematyki trzeciego odcinka POLKAstu

2 FAZA REALIZACYJNA (SŁUCHANIE I PRACA Z TEKSTEM) | OK. 50 MIN

KROK A. PIERWSZE SŁUCHANIE (GLOBALNE) | OK. 10 MIN

- odsłuch wstępu podcastu z definicją *stereotypu*
- **zadanie dla osób uczących się**: zaznacz, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe
- krótka weryfikacja odpowiedzi na forum i zapis głównej tezy na tablicy
  (Stereotypy to heurystyki poznawcze, które pozwalają szybko porządkować świat, ale poprzez uproszczenie bywają krzywdzące)

KROK B. DRUGIE SŁUCHANIE (SZCZEGÓŁOWE) | OK. 20 MIN

- lektor/ka odtwarza podcast dalej i rozdaje karty pracy z pytaniami/tabelą o polskim stylu komunikacji
- **pytania do nagrania**/uzupełnianie tabeli:
  1. *Jak może być odbierane nadmierne używanie w języku polskim trybu rozkazującego?*
     (Bywa postrzegane jako niegrzeczne, ponieważ rama komunikacyjna polszczyzny rzadziej wymusza słowa proszę i dziękuję)

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami" realizowanego na UwB ze środków NAWA.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

2. *Dlaczego zwykła rozmowa po polsku w oczach niektórych cudzoziemców może wyglądać czasem jak kłótnia?*
   (Wynika to z dużego zaangażowania emocjonalnego, a nie z prawdziwego konfliktu)
3. *W jaki sposób odmawia się po polsku?*
   (Np. Szwajcarzy odmawiają bardzo bezpośrednio, natomiast Polacy unikają twardego „nie" z powodów relacyjnych)

- sprawdzenie na forum

KROK C. PRACA NAD SŁOWNICTWEM I GRAMATYKĄ | OK. 20 MIN

Komentarz dla lektora/ki. Aby mówić o stereotypach z dystansem i bez oceniania konkretnych osób, warto nauczyć osoby uczące się form nieosobowych.

ĆWICZENIE 1. Słowniczek socjologiczny
Dopasuj pojęcia do ich definicji.

1. Uprzedzenie
2. Generalizować
3. Rama komunikacyjna
4. Błędne koło

A. Przypisywanie tych samych cech wszystkim ludziom z danej grupy.
B. Negatywna opinia o kimś, zanim go naprawdę poznamy.
C. Trudna, skomplikowana sytuacja bez dobrego wyjścia.
D. Kulturowy zestaw reguł, języka i zachowań niewerbalnych, który określa, co jest grzeczne i właściwe w danej rozmowie.

ODPOWIEDZI: 1: ____ | 2: ____ | 3: ____ | 4: ____

1: B, 2: A, 3: D, 4: C

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami" realizowanego na UwB ze środków NAWA.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

ĆWICZENIE 2. Transformacje zdań (formy nieosobowe)
Przekształć poniższe zdania tak, aby brzmiały bardziej oficjalnie i nieosobowo. Użyj form z *się* (dla czasu teraźniejszego) lub form zakończonych na *-no/-to* (dla czasu przeszłego).

1. Wiele lat temu eksperci stworzyli pierwszą definicję stereotypu.
   OFICJALNIE: Wiele lat temu ..... pierwszą definicję stereotypu. *(stworzyć)*
2. Dzisiaj badacze bardzo często analizują stereotypy narodowe.
   OFICJALNIE: Dzisiaj bardzo często ..... stereotypy narodowe. *(analizować)*
3. Na całym świecie ludzie cenią wrażliwość międzykulturową.
   OFICJALNIE: Na całym świecie ..... wrażliwość międzykulturową. *(cenić)*
4. Socjologowie dawno udowodnili, że stereotypy upraszczają nam wizję świata.
   OFICJALNIE: Dawno ....., że stereotypy upraszczają nam wizję świata. *(udowodnić)*
5. W XXI wieku ludzie rzadziej powtarzają krzywdzące opinie.
   OFICJALNIE: W XXI wieku rzadziej ..... krzywdzące opinie. *(powtarzać)*
6. W ubiegłym stuleciu rzadko badano różnice w ramie komunikacyjnej.
   OFICJALNIE: W ubiegłym stuleciu rzadko ..... różnice w ramie komunikacyjnej. *(analizować)*
7. Na uniwersytetach naukowcy ciągle dyskutują o wpływie mediów na uprzedzenia.
   OFICJALNIE: Na uniwersytetach ciągle ..... o wpływie mediów na uprzedzenia. *(dyskutować)*
8. Podczas ostatniej konferencji socjologowie przyjęli nową definicję stereotypu.
   OFICJALNIE: Podczas ostatniej konferencji ..... nową definicję stereotypu. *(przyjąć)*

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami" realizowanego na UwB ze środków NAWA.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

9. W tej kulturze ludzie od wieków pielęgnują bezpośredniość w relacjach.
   OFICJALNIE: W tej kulturze od wieków ..... bezpośredniość w relacjach. *(pielęgnować)*
10. Dziennikarze rzadko dostrzegają pozytywne strony generalizowania rzeczywistości.
    OFICJALNIE: Rzadko ..... pozytywne strony generalizowania rzeczywistości. *(dostrzegać)*

1: stworzono, 2: analizuje się, 3: ceni się, 4: udowodniono, 5: powtarza się, 6: analizowano, 7: dyskutuje się, 8: przyjęto, 9: pielęgnuje się, 10: dostrzega się

3 FAZA PODSUMOWUJĄCA (PRODUKCJA JĘZYKOWA) | OK. 25 MIN

Dyskusja w grupach/debata. Lektor/ka dzieli osoby uczące się na grupy, które losują tematy bezpośrednio zaczerpnięte z tez dr hab. Małgorzaty Pamuły-Behrens.

1. Pozytywne stereotypy: *Czy pozytywne uogólnienia (np. że jakaś nacja jest pracowita) są dobre, czy również szkodzą?*
2. Komunikacja bezpośrednia kontra powściągliwość: *Czy lepiej mówić bezpośrednio „nie", czy dbać o relację i odmawiać dyplomatycznie?*
3. Uprzedzenia i edukacja: *Czy edukacja międzykulturowa potrafi całkowicie wyeliminować stereotypy?*

Prezentacja stanowisk. Liderzy grup przedstawiają wnioski z dyskusji.

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami" realizowanego na UwB ze środków NAWA.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

PRACA DOMOWA (DO WYBORU)

- **Wersja pisemna (felieton)**. Napisz krótki felieton (ok. 150 słów) pt. *Moja własna mapa stereotypów. Jak widziałem/am Polaków przed przyjazdem do Polski, a jak widzę ich teraz?* Użyj co najmniej 3 form nieosobowych.
- **Wersja ustna (nagranie)**. Nagraj dwuminutową wiadomość głosową z recenzją tego odcinka podcastu – czy poleciłbyś/abyś go innym obcokrajowcom uczącym się języka polskiego i dlaczego?

Wskazówki dodatkowe dla lektora/ki. Warto zwrócić uwagę na to, że cechy komunikacyjne (jak ekspresyjność) nie wynikają z niegrzeczności, ale z odmiennej ramy kulturowej.

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami" realizowanego na UwB ze środków NAWA.

KARTA PRACY
POLKAst, odc. 3. *Mapa polskich stereotypów*

1 SŁOWNICTWO I GRAMATYKA

ĆWICZENIE 1. Słowniczek socjologiczny
Połącz pojęcie językowe (1–4) z odpowiednią definicją (A–D).

	POJĘCIE		DEFINICJA/SYNONIM
1	Uprzedzenie	A	Przypisywanie tych samych cech wszystkim ludziom z danej grupy.
2	Generalizować	B	Negatywna opinia o kimś, zanim go naprawdę poznamy.
3	Rama komunikacyjna	C	Trudna, skomplikowana sytuacja bez dobrego wyjścia.
4	Błędne koło	D	Kulturowy zestaw reguł, języka i zachowań niewerbalnych, który określa, co jest grzeczne i właściwe w danej rozmowie.

ODPOWIEDZI: 1: ____ | 2: ____ | 3: ____ | 4: ____

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami” realizowanego na UwB ze środków NAWA.

KARTA PRACY
POLKAst, odc. 3. *Mapa polskich stereotypów*

ĆWICZENIE 2.

Przekształć poniższe zdania tak, aby brzmiały bardziej oficjalnie i nieosobowo. Użyj form z się (dla czasu teraźniejszego) lub form zakończonych na -no/-to (dla czasu przeszłego).

1. Wiele lat temu eksperci stworzyli pierwszą definicję stereotypu.
   OFICJALNIE: Wiele lat temu ..... pierwszą definicję stereotypu. *(stworzyć)*
2. Dzisiaj badacze bardzo często analizują stereotypy narodowe.
   OFICJALNIE: Dzisiaj bardzo często ..... stereotypy narodowe. *(analizować)*
3. Na całym świecie ludzie cenią wrażliwość międzykulturową.
   OFICJALNIE: Na całym świecie ..... wrażliwość międzykulturową. *(cenić)*
4. Socjologowie dawno udowodnili, że stereotypy upraszczają nam wizję świata.
   OFICJALNIE: Dawno ....., że stereotypy upraszczają nam wizję świata. *(udowodnić)*
5. W XXI wieku ludzie rzadziej powtarzają krzywdzące opinie.
   OFICJALNIE: W XXI wieku rzadziej ..... krzywdzące opinie. *(powtarzać)*
6. W ubiegłym stuleciu rzadko badano różnice w ramie komunikacyjnej.
   OFICJALNIE: W ubiegłym stuleciu rzadko ..... różnice w ramie komunikacyjnej. *(analizować)*
7. Na uniwersytetach naukowcy ciągle dyskutują o wpływie mediów na uprzedzenia.
   OFICJALNIE: Na uniwersytetach ciągle ..... o wpływie mediów na uprzedzenia. *(dyskutować)*
8. Podczas ostatniej konferencji socjologowie przyjęli nową definicję stereotypu.
   OFICJALNIE: Podczas ostatniej konferencji ..... nową definicję stereotypu. *(przyjąć)*

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami” realizowanego na UwB ze środków NAWA.

KARTA PRACY
POLKAst, odc. 3. *Mapa polskich stereotypów*

9. W tej kulturze ludzie od wieków pielęgnują bezpośredniość w relacjach.
   OFICJALNIE: W tej kulturze od wieków ..... bezpośredniość w relacjach. *(pielęgnować)*
10. Dziennikarze rzadko dostrzegają pozytywne strony generalizowania rzeczywistości.
    OFICJALNIE: Rzadko ..... pozytywne strony generalizowania rzeczywistości. *(dostrzegać)*

2 PRACA Z PODCASTEM

ZADANIE A. GLOBALNE ROZUMIENIE (0:00 – 6:00)

Posłuchaj fragmentu, w którym dr hab. Małgorzata Pamuła-Behrens definiuje stereotyp z punktu widzenia nauki, a następnie zdecyduj, czy zdania są prawdziwe (P), czy fałszywe (F).

1. Stereotypy są zawsze całkowicie fałszywe i nie mają żadnego związku z rzeczywistością. P/F
2. Nasz mózg potrzebuje stereotypów, żeby szybciej porządkować informacje o świecie. P/F
3. Stereotypy mogą być zarówno negatywne, jak i pozytywne. P/F

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami” realizowanego na UwB ze środków NAWA.

KARTA PRACY
POLKAst, odc. 3. *Mapa polskich stereotypów*

ZADANIE B. SZCZEGÓŁOWE ROZUMIENIE (POLSKIE NORMY KOMUNIKACYJNE)

Posłuchaj fragmentu podcastu, w którym gościni opowiada o tym, jak polski styl komunikacji jest odbierany za granicą. Uzupełnij tabelę na podstawie informacji z nagrania.

CECHA / ZACHOWANIE KOMUNIKACYJNE POLAKÓW	JAK REAGUJĄ INNE KULTURY? / Z CZEGO TO WYNIKA WEDŁUG EKSPERTKI?
Bezpośredniość i używanie trybu rozkazującego	
Wyrabianie opinii i duża emocjonalność w rozmowie	
Sposób odmawiania (mówienia „nie”)	

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami” realizowanego na UwB ze środków NAWA.

KARTA PRACY
POLKAst, odc. 3. *Mapa polskich stereotypów*

3 DYSKUSJA/DEBATA

Pracujcie w grupach. Wylosujcie jedną tezę i przeprowadźcie debatę. Obowiązkowo wykorzystajcie wyrażenia z „banku językowego”.

Bank językowy

- *Z jednej strony... z drugiej strony...*
- *W podcaście podkreślono, że...*
- *W moim kraju najczęściej mówi się, że...*
- *Kiedyś uważano, że..., ale dzisiaj myśli się już inaczej.*

Tezy do losowania

- **1:** *Pozytywne stereotypy (np. że jakaś nacja jest niezwykle pracowita) są dobre i nikomu nie szkodzą.*
- **2:** *Komunikacja bezpośrednia jest zawsze lepsza niż dbanie o relacje i odmawianie dyplomatyczne.*
- **3:** *Media społecznościowe walczą ze stereotypami zamiast je tworzyć.*

PRACA DOMOWA (DO WYBORU)

- **Wersja pisemna (felieton)**. Napisz krótki felieton (ok. 150 słów) pt. *Moja własna mapa stereotypów. Jak widziałem/am Polaków przed przyjazdem do Polski, a jak widzę ich teraz?* Użyj co najmniej 3 form nieosobowych.
- **Wersja ustna (nagranie)**. Nagraj dwuminutową wiadomość głosową z recenzją tego odcinka podcastu – czy poleciłbyś/abyś go innym obcokrajowcom uczącym się języka polskiego i dlaczego?

Scenariusze lekcji JPJO powstały w ramach projektu „Polski między językami” realizowanego na UwB ze środków NAWA.